

Illegale drugsmarkten in België en Nederland: Communicerende vaten?

Aanleiding tot het onderzoek

Belgische en Nederlandse criminele netwerken zijn al sinds jaar en dag met elkaar verweven. In België worden de criminaliteitsontwikkelingen in Nederland dan ook al lange tijd met zorg gevolgd. Gezien de historische verwevenheid van de zware misdaadproblematiek, is er immers een kans dat vraagstukken die zich in het ene land stellen, overlopen naar het andere. Zo worden vanaf begin jaren 2000 in België in toenemende mate cannabisplantages gevonden, waarbij doorgaans een verband met Nederland aan de orde is: er zijn Nederlanders direct bij betrokken, de kweekbenodigdheden worden in Nederland aangeschaft of de oogst wordt er afgezet. Daarnaast is er de aanwezigheid van de synthetische drugsproductie in de Belgisch-Nederlandse grensregio, in handen van Nederlandse criminele organisaties. Vanaf eind jaren 1990 zagen we ook meer drugspanden opduiken in steden als Gent en Antwerpen, die mede vanuit Nederland werden bevoorrad.

Dit roept dan ook de vraag op hoe de recente ontwikkelingen in de Nederlandse en Belgische drugsmarkten moeten worden geduid en welke maatregelen ertegen kunnen worden genomen, zowel autonoom als in nauwe samenwerking tussen beide landen. Kunnen we vandaag spreken van een verschuiving dan wel een expansie van (delen van) illegale drugsmarkten tussen Nederland en België? Zo ja, wat ligt aan de oorzaak hiervan?

Doelstellingen

Het DISMARK-onderzoek heeft drie onderzoeksdoelstellingen:

1. *Beschrijven* welke ontwikkelingen zich op de Nederlandse en Belgische markten voor cannabis, synthetische drugs en cocaïne voordoen;
2. *Duiden* hoe deze ontwikkelingen zich konden voordoen en toelichten of er sprake is van een verschuiving of expansie van (delen van) illegale drugsmarkten van Nederland naar België;
3. *Nagaan* welke mogelijke implicaties de bevindingen hebben voor het (opsporings)beleid van de Belgische en Nederlandse overheid, en parallel hieraan (*beleids*)aanbevelingen formuleren.

Het DISMARK-onderzoek focust op drie klassieke illegale drugsmarkten: cannabis, synthetische drugs (xtc/amfetamines) en cocaïne. We belichten hierbij de verschillende segmenten van de drugsmarkt, *in casu* de echelons productie (cannabis en synthetische drugs), tussenhandel (cocaïne) en detailhandel (cannabis, synthetische drugs en cocaïne).

Methodologie

Het onderzoek hanteert een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden:

- Een *literatuurstudie* van (inter)nationale academische literatuur en beleidsdocumenten over drugsmarkten en druggerelateerde criminaliteit;
- Een *dossieranalyse* van parketdossiers over de tussenhandel van cocaïne in België (n = 59), en van rechtshulpverzoeken (n = 92) en parketdossiers in Nederland (n = 63);
- Een *bevraging van professionele sleutelfiguren* in België (n = 55) en Nederland (n = 10), die over kennis beschikken omtrent de Nederlandse en Belgische illegale drugsmarkten;

- Een *bevraging van gedetineerden*, veroordeeld voor drugsproductie en/of -handel, in Belgische gevangenissen (n = 25);
- *Focusgroepen* met professionele sleutelfiguren in België (n = 1) en Nederland (n = 1).

Conclusies

Uit de resultaten van het onderzoek kunnen enkele belangrijke conclusies worden gedestilleerd. Ten eerste wijzen de bevindingen erop dat bij de productie van cannabis en synthetische drugs, net als bij de tussenhandel van cocaïne, eerder sprake is van een autonome toename (en dus een expansie) van deze fenomenen in België, alsook van een integratie van Belgische en Nederlandse criminele netwerken, dan dat er sterke indicaties zijn dat de problematiek vanuit Nederland verschuift naar België. Op het niveau van de detailhandel, en dus de bevoorrading van Belgische gebruikers, zien we echter wel een duidelijk verschuivingseffect van Nederland naar België.

De verwachting is reëel dat de Belgische binnenlandse drugsmarkten op termijn meer in handen kunnen komen van in België gevestigde criminele groeperingen, ook voor wat betreft de bevoorrading van de gebruikersmarkt. Deze groeperingen worden aangetrokken door opportuniteiten die zich op het juiste moment in België voordoen en zij trachten daarbij een balans te bewaren tussen verschillende factoren (zoals contacten, prijs en kwaliteit van de drugs). Het is echter lastig te voorspellen in hoeverre de rol van deze in België gevestigde criminele groeperingen zich in de toekomst zal ontwikkelen, vooral wat betreft de bevoorrading van buitenlandse afzetmarkten. Verder valt evenmin te voorzien in welke mate de drugsproblematiek in België, naar analogie met deze in Nederland, op termijn nog kan groeien.

Aanbevelingen

- Versterk de (nationale en internationale) monitoring van de illegale drugshandel
- Stuur de opsporingscultuur op nationaal niveau bij
- Bouw geïntegreerde samenwerkingen met de publiek-private sector uit
- Versterk de rol van bestuurlijke handhaving
- Vereenvoudig de (nationale en internationale) recuperatie van criminele vermogens
- Stimuleer de Belgisch-Nederlandse operationele samenwerking
- Versterk de sociale vangnetten voor kwetsbare groepen
- Cannabis: pak de growshops aan
- Synthetische drugs: versterk de monitoring van de handel in chemicaliën
- Cocaïne: pak alle smokkelmethoden aan

Onderzoeksteam

Universiteit Gent (IRCP)

Freja De Middel
 Prof. dr. Brice De Ruyver (coördinator)
 Prof. dr. Charlotte Colman (coördinator)

Tilburg University

Stephan Van Nimwegen
 Rik Ceulen
 Sabine Gerbrands
 Prof. dr. Toine Spapens (promotor)

Katholieke Universiteit Leuven (LINC)

Elke Roevens
 Prof. dr. Letizia Paoli (promotor)